

לתת בהם סימנים

רעיונות לשיח חופשי
בעקבות סימני הסדר

ארגון רבני צהר

מנהיגות רבנית בתקופת הקורונה

נוטלים ידיים אך לא מברכים על כך. קודם שאוכלים ירק הטבול במשקה צריך ליטול ידיים. לכן אנו נוטלים ידיים לפני אכילת הכרפס (שאותו טובלים במי מלח).

מכיוון שישנה מחלוקת האם גם בימינו ירק הטבול במשקה צריך נטילת ידיים, למעשה נוטלים ידיים ללא ברכה.

ניקיון כפיים ויושרה

ניקיון כפיים בהשאלה: יושר; טוהר מוסרי; יחס של שוויון ללא ניגוד אינטרסים. (מילון השפה עברית)

"מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו? נקי כפיים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה" (תהילים כד, ג-ד).

♡ מדוע יושרה מתוארת בהקשר של ידיים נקיות?

"מותר לשנות מן האמת מפני דרכי שלום" (בבא מציעא כג כ"ב, מעובד).

♡ לאי פעם ערך השלום מתנגש עם יושרה. מדוע לדעתך דווקא שני הערכים הללו מתנגשים?

♡ מדוע ערך השלום גובר על ערך האמת?

♡ אילו מחירים אנשים משלמים על יושרה? האם כל מחיר מוצדק?

סיפור עם קונפליקט

החשב של החברה לפיתוח באחת הערים היה עובד מוערך שאף זכה לתואר עובד מצטיין. במהלך עבודתו גילה חשד לאי סדרים כספיים. הוא ידע כי חשיפת האמת עלולה להוביל למסכת התנכלויות נגדו ואף פיטורין.

♡ מה הייתם מיעצים לו לעשות? האם עליו לאבד את מקום פרנסתו בשל חשדות בלבד?

החשב העביר את החומר עם החשדות למשרד מבקר המדינה שפתח מיד בחקירה. בעקבות כך החל מנכ"ל החברה לשלול מהחשב את זכויותיו ולבסוף פיטר אותו.

רגע; זה לא הסוף!

הפיטורין בוטלו בזכות עתירה שהוגשה בעניין. בפסק דין תקדימי נקבעה לראשונה נורמה שלפיה מנהל בשירות הציבור, אשר קיימות לגביו ראיות מנהליות כבדות משקל בדבר התנכלות חריפה לחושף שחיתות, מפר הפרה קשה את חובותיו כמנהל ויש להדיחו.

פסק דינו הנוקב וההתמציתי של בג"צ היה הפעם הראשונה בישראל שבה מנהל הודח כתוצאה מהתנכלות לחושף שחיתות.

מחקר אמת / שקר

כל אחד מהמסובים (או חלק מהם) מספר על עצמו שני סיפורים: אחד אמיתי ואחד לא אמיתי. שאר המסובים צריכים לנחש איזה מבין השניים הוא הסיפור האמיתי.

נכון / לא נכון על חג הפסח

מציגים למסובים עובדות שונות על חג הפסח והם צריכים לזהות אילו עובדות נכונות ואילו שגויות. **למשל:**

משה רבנו היה בן יחיד (לא נכון; היו לו אח ואחות).

בעבר, לא היו קוראים הגדה בליל הסדר (נכון; בעבר היו מקריבים קורבן ואוכלים אותו, וזה היה עיקר הסדר. ההגדה היא יצירה שנכתבה רק לאחר שנחרב בית המקדש).

בקידוש אנו יוצקים קדושה ומשמעות נוספת לזמן שבו אנו נמצאים. אנו מכריזים על תחילתו של זמן מיוחד. בכל קידוש - בשבתות ובחגים - אנו מציינים כי מועדים אלה הם זכר ליציאת מצרים. זוהי נקודת הזמן שבה הפכנו ממשפחה לעם ויצאנו למסע שנמשך עד היום. ייחודו של הקידוש בליל הסדר בכך שהוא פותח ערב המוקדש כולו ליציאת מצרים.

הקידוש בערב זה הוא חלק מארבע כוסות יין שאנו שותים במהלך ליל הסדר, כאשר כל אחת מהכוסות מסמלת פעולה בדרך לגאולה. הכוס הראשונה היא כוס הקידוש המסמלת את ההוצאה. **"והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים"** (שמות ו, ו).

זמן

הקידוש מלמד אותנו כי בידינו להעניק משמעות מיוחדת לזמן. לכן, זוהי הזדמנות לבדוק את היחס שלנו לזמן:

לאילו דברים אני מקדיש הכי הרבה זמן במהלך היום (עבודה/ספורט/משפחה/בילויים/חברה)? מה הייתי עושה לו היה בידי זמן נוסף? מה נחשב בעיניי בזבוז זמן? על מה אני מבזבז את הזמן ומצטער אחר כך?

♡ מהו הזמן האהוב עליי במשך היום ומדוע?

"פעם אחת היה מהלך חזוני המעגל בדרך, וראה אדם נוסע חרוב. אמר לו חזוני: כמה שנים יחלפו עד שהעץ ייתן פרי? אמר לו האיש: שבעים שנה.

אמר לו חזוני: האם נראה לך שתחיה שבעים שנה ותאכל ממנו?

אמר לו האיש: כשם שנטעו אבותיי לי, כך אטע אני לבניי.

ישב חזוני לאכול. נפלה עליו שינה ונתנמנם. עלה צוק והקיף עליו ונתכסה מן העין וישן שבעים שנה. כשהתעורר, ראה אדם קוטף מאותו חרוב.

אמר לו חזוני: אתה הוא שנטעתו?

אמר לו: סבי נטע אותו.

אמר חזוני המעגל: ודאי מנמנם הייתי שבעים שנה" (תענית כג ע"א, מעובד).

♡ ספרו על משהו שעמלתם בעבורו אך אתם לא תיהנו מפירותיו.

♡ דמיינו כיצד יראה העולם בעוד שבעים שנה.

תחרויות נגד הזמן

לבצע משימה בזמן קצוב, כגון: לבנות פירמידה מקוביות משחק או מכוסות חד-פעמיות; להגיד כמה שיותר מילים הקשורות לחג הפסח; לענות על כמה שיותר שאלות הקשורות לחג.

במרכז קערת הסדר עומדות שלוש מצוות. כל אחת מהן מסמלת קבוצה אחרת בעם ישראל: כהנים, לויים וישראל. לוקחים את המצה האמצעית וחוצים אותה לשני חלקים לא שווים. את החצי הקטן מחזירים לקערה והחצי הגדול הוא האפיקומן שאותו נחביא במהלך הערב ונאכל בסוף הסדר.

אי-שוויון

וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו. כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני ה' אלהיכם (ויקרא יט, לג-לד).

מדוע העבדות במצרים קשורה לכך שאנו צריכים לאהוב את הגר?
אילו קבוצות חברתיות סובלות מאי-שוויון? (בעלי מוגבלויות/נשים/ילדים/עובדים זרים וכדומה)

נסחו את עשרת הדברות למניעת גזענות שהייתם רוצים לאמץ בסביבתכם.

כניסה לעולמו של האל מוצנעת

לבצע משימה בעיניים עצומות (כדי לקבל תחושה של אדם עיוור). למשל, למזוג מיץ לכוס. אפשרות נוספת: אחד המסובים מנחה במילים בלבד משתתף אחר שעניו קשורות במטפחת. הוא צריך להוביל אותו אל אחד המסובים, ללחוץ את ידו ולברך אותו.

אוכלים כרפס (סלרי) טבול במי מלח. מצד האמת, אין חשיבות לסוג הירק שאותו טובלים ואוכלים. יש הנוהגים לאכול ירקות אחרים - כגון תפוח אדמה או צנון. מאידך-גיסא, יש המקפידים דווקא על אכילת כרפס משום שמילה זו רומזת לצירוף המילים "פרך ס", המרמז על שישים ריבוא בני ישראל שיצאו משעבוד הפרך של המצרים.

מדוע אוכלים כרפס? לפי השיר "מה נשתנה", עושים זאת כדי לגרום לילדים להתחיל לשאול שאלות על מה שקורה פה הערב.

קיימות

"בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הן וכל מה שבראתי - בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת, אין מי שיתקן אחריך" (קהלת רבה ז, א).

האם אנו מחויבים לטבע או שהשמירה עליו נתונה לבחירתנו?
בתורה ישנו איסור על השחתת עצים אפילו בתנאים קיצוניים של מלחמה: "כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לגדח עליה גרזן כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור" (דברים כ, יט).
מהן נקודות הדמיון בין האדם לבין העץ?

"אמרו חכמים: לא יסקל אדם אבנים מהשטח שלו לשטח ציבורי. מעשה באדם אחד שהיה מסקל אבנים מרשותו לרשות הרבים. גשש בו חסיד אחד. אמר לו מפני מה אתה מסקל משטח שאינו שלך לשטח שלך?! אותו אדם לא הבין את דברי החסיד: הרי הוא עומד בשטחו וזורק את האבנים לשטח ציבורי!"

כעבור זמן, נצרך אותו אדם למכור את שדהו, והיה מהלך באותה רשות הרבים ונכשל באותן אבנים שהוא עצמו השליך. אמר לעצמו: יפה אמר לי אותו חסיד (בבא קמא נ ע"ב, מעובד).

כלפי איזה שטח ציבורי אתם מרגישים כאילו הוא גם שלכם? האם יש לכם מרחב פרטי שאתם מרגישים שהוא הופך לעיתים לציבורי?

תחרות הכרפס

לאכול תפוח אדמה טבול במי מלח בלא עזרת הידיים.

ברכת האילנות

ברכת האילנות היא ברכה הנאמרת אחת לשנה בחודש ניסן, בשעה שרואים את עצי הפרי פורחים. מטרתה של ברכה זו היא להודות לכורא על היופי והשפע שברא בעולמו (גם אם אין לכם עץ ממש לידכם, הברכה מקסימה ואפשר לאומרה ביום אחר בחודש ניסן כאשר רואים עץ פרי).

נוסח הברכה הוא "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שלא חסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ונאות להנות בהן בני אדם".

מגיד הוא השלב העיקרי לבילי הסדר ועיקרו הוא סיפור יציאת מצרים. מטרת הערב היא להפוך את יציאת מצרים מסיפור לאומי לסיפור אישי: שנרגיש יציאה מעבדות לחירות, שנרגיש שהתחולל פה הערב משהו מדהים.

האר"י קרא לפסח "חג הפה סח" - הפה המדבר. זהו החג שבו המצווה העיקרית תלויה בפה: אמירת ההגדה. אין זה סתם דיבור אלא דיבור מכאן, דיבור עמוק שמזמין אותנו להצטרף ולהאזין לדברים היוצאים מהלב.

הזמנה לדיבור

ההגדה לא רק מספרת לנו את סיפור יציאת מצרים; היא גם מלמדת אותנו איך מספרים סיפור, איך מדברים עם ילדים ואיך מפתחים ומעצבים שיח אחד עם השני. מצאו בהגדה צורות דיבור שאתם מתחברים אליהן (שאלת שאלות, שירה, העלאת זיכרונות, ועוד).

אחד הכוחות החזקים של האדם הוא כוח הדיבור שלו.

"הדבר החשוב ביותר שיש בידכם לעשות למען משפחתכם הוא הדבר הפשוט מכולם: לספר סיפור משפחתי חזק" (הרב ד"ר יונתן סקס).

♡ אתם מוזמנים לספר למסובים סיפור משפחתי/אישי.

♡ הצעירים במשפחה מוזמנים לספר סיפור ששמעו מאבות/אימהות המשפחה?

במלחמת ההתשה (1970) במהלך קרב אווירי, הטייס גדעון מגן והנווט פני נחמני נפלו בשבי הסורי, ואליהם הצטרף הטייס בועז איתן שמטוס המיראז' שהטיס הופל. השלושה שהו בשבי הסורי במשך שלוש שנים קשות. כך תיאר נחמני ביומנו את ליל הסדר בכלא: "אלה היו שעות קשות. לחשוב על הבית. לדעת שילדך ומשפחתך מחכים ומצפים... כשבוע, הצעיר בינינו, כמעט ילד, שר את הקושיות, דמעות עלו בגרונו... המחזה היה כל כך מוזר. במדינה אויבת, בבית הכלא השמור ביותר, יושבים שלושה ישראלים שבויי מלחמת חירות וחוגגים בשירה את חג חירות הדורות. בעוד אנחנו חוגגים את הסדר וקוראים בקול את ההגדה, הופיעו השומרים ודרשו שנפסיק."

בתא הסמוך היה כלוא הנשיא המודח של סוריה, נור א-דין אתאסי, האיש שכלא אותנו ועכשיו, אחרי שחאפז אל-אסאד החליף אותו בהפיכה צבאית, היה איתנו באותו הכלא. שירתנו הפריעה לו והוא ביקש מהסוהרים שישתיקו אותנו. סירבנו להפסיק. סיימנו את ההגדה בשירת 'חד גדיא', והמשכנו בשירה ישראלית - 'ירושלים של זהב', שנינו מאותו הכפר; הכול כדי למשוך את החגיגה עמוק אל תוך הלילה, ולנקום את נקמתנו הקטנה. מעולם לא השתתפתי בסדר פסח ארוך כל כך. צריכים היינו ליפול בשבי כדי לקיים את אשר נאמר בהגדה 'והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה'."

♡ האם גם אתם הרגשתם אי פעם חירות במקום בלתי צפוי?

לפון עבור

מעבירים מילה מההגדה מאחד לשני בסוד ובודקים כיצד שמע המשתתף האחרון מילה זו.

נוטלים ידיים ומברכים. עוד מעט מגיע האוכל. אבל לפני כן אנו שוב פוגשים את המים, אלא שהפעם גם מברכים על הנטילה.

בתקופת בית המקדש הכוהנים היו אוכלים את התרומה בטהרה. כזכר לדבר, תיקנו חז"ל נטילת ידיים לפני אכילת לחם (שנחשב לעיקר המזון). הנטילה יוצרת גם המתנה קלה לפני שמתיישבים לאכול, ובכך מרגילה אותנו לא לאכול מתוך בהילות ומהירות.

מים

"אתם יודעים למה הים נקרע? הוא ראה את היהודים עומדים ביבשה; הם היו עבדים במשך מאתיים ועשר שנים ופתאום יצאו לחירות מתוך אמונה עצומה. הוא הביט בהם ואמר: אם הם השתנו כל כך, למענם גם אני אשתנה. בתלמוד כתוב שלהתחתן זה כמו קריעת ים סוף. הקושי של למצוא ולהתחתן עם הנפש התאומה שלך דומה לקושי שבחציית הים... אני רוצה לאחל לנו שתמיד נהיה מוכנים להשתנות עבור האנשים שאנחנו אוהבים" (ר' שלמה קרליבך).

♡ הזוגות שבחבורה מוזמנים לספר איך הכירו.

"אנחנו, שהמים שלנו אינם אלא מי הברז הזורמים בבתים, מים שלא פעם איבדו את רעננותם וראשוניותם ושאותם ננסה לשחזר באמצעות מי עדן שבמיכלי הפלסטיק, איבדנו הרבה מהבלתי אמצעיות של המגע עם הטבע, וודאי שקשה לנו לחוות באמצעותו את הזיקה לאל. אמנם, יכולים אנחנו עדיין להיאחז בעקבות קמאיות שעדיין נשארו בתשתית הנפש כדי לחזור לחוויות אלו. את אלו נוכל למצוא למשל אצל הילדים הרצים לרחוב, למגינת ליבם של האימהות, בכדי להירטב ולרקוד בגשם הראשון, והמחפשים את השלוליות כדי לטבול בהם. לא בכדי מפלס הכנרת והקו האדום הפכו לאובססיה לאומית; בשכבות העמוקות שלנו שקועות החרדות הקמאיות של האיכר המצפה לגשם" (הרב שג"ר).

♡ איזה קשר יש לך עם מים?

♡ אילו תכונות משותפות יש לכם ולמים? (זורמים/שקופים/מים שקטים חודרים עמוק...).

מים חכמים

מצאו כמה שיותר פתגמים, ניבים או דימויים שבהם מופיעה המילה "מים".

למשל: "בור ששתיית ממנו מים אל תזרוק בו אבן"; "באו מים עד נפש"; "באש ובמים"; "טיפה בים"; "כמו דג במים"; "לחם צר ומים לחץ"; "טחן מים"; "מילא פיו מים".

למתקדמים: התאימו משפט הקשור למים לסיטואציה שקרתה לכם.

אוכלים מזה.

אכילת המצה בליל הסדר היא מצווה מן התורה. המצה נחשבת מאכל שכולו ענווה ופשטות; רק לחם ומים, בלי התנפחות ותוספות.

עמל

"על שלושה דברים העולם עומד: על התורה, ועל העבודה ועל גמילות חסדים" (אבות א, ב).

♡ למה העבודה היא אחד הבסיסים לעולם תקין?

♡ את העבודה קיבלנו כעונש ("בזעת אפיק תאכל לחם" נאמר לאדם הראשון לאחר שחטא). האם אתם מרגישים שהעבודה בחייכם היא עונש, חובה או זכות?

אחת החובות של האב לבנו היא ללמד אותו מלאכה (כלשון התלמוד (קידושין כט ע"א): "רבי יהודה אומר: כל שאינו מלמד את בנו אומנות, מלמדו ליסטות [=שוד]).

♡ מדוע לדעתך חובה על האב לתת לבנו הכשרה מקצועית? מה דעתך על דברי רבי יהודה?

הזוכה הצעירה ביותר בלוטו בבריטניה ביקשה לתבוע את מארגני ההגרלה, בטענה שהכסף שבו זכתה "הרס את חייה". ג'יין פארק בת 21, זכתה במיליון לירות סטרלינג בגיל 17. "חשבתי שהכסף ישפר את החיים שלי, אבל הם רק נהרסו". פארק התלוננה על כך וטענה שהיא מתגעגעת לימים שבהם נאלצה להתאמץ כדי לזכות במשכורת.

עד לזכייתה בלוטו ב־2013, עבדה פארק כעוזרת אדמיניסטרטיבית, והרוויחה שמונה לירות סטרלינג בשנה. היא התגוררה בדירה צנועה יחד עם אמה בסקוטלנד. כיום, בבעלותה שתי דירות ומכונית ריינג'רובר. היא בילתה במקומות יוקרתיים וטיילה בעולם, ובכל זאת החליטה לשכור עורך דין ולהגיש תביעה נגד הלוטו הלאומי בבריטניה, בטענה שאסור לאפשר לילדים מתחת לגיל 18 להשתתף בהגרלה (מתוך אתר NRG).

♡ באיזו עבודה הייתם חוצים לעבוד לו יכולתם לבחור בכך (זה הזמן לשאול את הצעירים בחבורה מה ירצו לעשות כשהיו גדולים)?

שיר העבודה והמלאכה ח"נ ביאליק

מי יצילנו מרעב
מי יאכילנו לחם רב?
ומי ישקנו כוס חלב?
למי תודה, למי ברכה? - לעבודה ולמלאכה!
מי יתן לנו כסות בקר?
ומי פחשן יתן אור?
מי יעל מים מן הבור?
למי תודה, למי ברכה? - לעבודה ולמלאכה!!!

עבודה בעיניים

כל אחד מהמסובים המכיר קסמים מוזמן להציגם בפני המסובים.

עבודה בידיים

בסוף הסעודה מחלקים את כל המסובים לקבוצות קטנות. כל קבוצה מקבלת דבר־מה שהיא צריכה להוריד מהשולחן או לסדר: לפנות צלחות/כוסות/סכו"ם/לנקות את הפיורים וכדומה. הקבוצה שמורידה ראשונה את הכול וחוזרת להתיישב סביב השולחן - היא המנצחת.

אוכלים מרור. המרור (חסה או סוג אחר של עלים עם מרירות) נאכל בליל הסדר פעמיים ובשתי צורות שונות: בפעם הראשונה הוא נאכל לבד (או בתוספת מעט חרוסת); ובפעם השנייה אוכלים אותו כשהוא "כרוך" בתוך מצה.

המרור מבקש להפוך את הקושי למוחשי. הוא לא מסתפק בכך שנדבר על זה; הוא רוצה שגם נטעם את זה.

קשיים

"כולנו היינו שם. מצרים כללה את כל סוגי המצרים שעובר כל אחד מאיתנו, מהגדול ביותר עד הקטן ביותר... בשעה שמזכירים את יציאת מצרים כדאי להתכוון למצרים שלי, למלחמות שלי, הגדולות והקטנות" (הרב צבי מאיר זילברברג).

♡ מהו הקושי שעיימו התמודדת השנה?

שני שותפים נסעו לצורך עסקיהם. לאחר זמן החלו להפסיד, עד שלא נותר להם כסף לאוכל. מאחר שהגיע ערב פסח, אמר אחד מהם לחברו: הבה נלך אל בית הכנסת כדי שיזמינו אותנו לסעודה גדולה.

כך אכן היה. מיד בתום התפילה ניגשו אנשי הקהילה אל השניים והזמינו אותם לליל הסדר. בעל בית אחד לקח את היהודי ואילו חברו הוזמן לביתו של אחד מעשירי העיירה. הגיע הלה לביתו של אותו עשיר, בית גדול ויפה. האורח הרעב ציפה שיתחילו בסעודה, ואכן המשפחה התיישבה סביב השולחן, אך הנה בעלת הבית מגיעה ובידה כרפס במי מלח. לאחר מכן קראו את ההגדה, אמרו דברי תורה, עד ש... סוף סוף הגיעה המצה!

והנה הגישו עוד משהו... מיהר האורח ומילא את פיו מן המאכל... מרור! נעשה לו כל כך מר בפה! דמעות עלו בעיניו! קפץ הלה מן השולחן וברח.

מאוחר בלילה הגיע חברו ומדושן מן הארוחה שאכל. ראה את פניו המרירים ושאלו לפשר הדבר. מששמע את סיפורו, צחק ואמר: "בשביל כל דבר טוב, צריך לאכול קודם קצת 'מרור'..." (רבי נחמן מברסלב).

♡ ספרו על דבר טוב שהשגתם בדרך קשה.

קשה יש רק בלחם

4 מהמסובים מציבים אתגרים בפני 4 מסובים שיושבים מולם.
למשל: להגיד את עשרת המכות תוך כדי קפיצה; להגיד את עשרת המכות מהסוף להתחלה; לעצום עיניים ולהגיד את שמות כל המסובים לפי סדר ישיבתם; ללמוד בעל־פה קטע קצר מההגדה.

אוכלים סעודה חגיגית. ישנן מצוות רבות הקשורות לאכילה (למשל אכילת מצה בליל הסדר), וישנן סעודות מצווה החלות ביום מסוים או בתאריך מסוים (כסעודות השבת והחג שבהן מצוות היום היא האכילה) וכל אדם חייב לאכול בהן כזית לחם.

בזמן כזה אנו מגלים שאפשר לקחת משהו חומרי ופשוט ולתת לו משמעות וערך נוסף מעבר לצורך הפיזי. כך מצטרפים לאכילה היבטים רוחניים ורגשיים. האוכל בפסח משמש למשל כזיכרון: המרור הוא זכר לסבל שבעבדות; החרוסת זכר לטיט; והמצה היא זכר לבצק שלא תפח ביציאת מצרים.

אכילה ערכית

"ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב... ואת כל העץ אשר בו פרי עץ... לכם יהיה לאכלה" (בראשית א, כט).

הדיבור הראשון של אלוקים אל האדם קשור באוכל. כך גם הציווי הראשון: "מכל עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו" (שם ב, טז-יז).

גם החטא הראשון היה קשור באכילה: אדם וחווה אכלו מפרי עץ הדעת וגורשו מגן עדן.

האם בעיניכם חשוב להקפיד לא לאכול במקומות שבהם "חוטאים" כלפי העובדים אלא מקפידים על יחס הוגן, או שמא אין קשר בין האוכל שמגישים לכם לבין התנהלות המקום כלפי עובדי?

"לא יאכל אדם אלא כשהוא רעב" (משנה תורה לרמב"ם, הלכות דעות, פרק ד, הלכה א).

האם אנחנו אוכלים רק שכשנרעבים?

האם האוכל משמש בעבורנו רק כמשביע רעב או שיש לו תפקיד נוסף בחיינו?

"האם המראות הקשים של משאיות המובילות בצפיפות מאות בעלי כנף, בדרכם לשחיטה, עומדים להשתנות ולצמצם את סבל החיות בדרכן האחרונה? ועדת החינוך של הכנסת אישרה היום בתום דיון קצר את תקנות צער בעלי חיים שנועדו להסדיר את נושא הובלת העופות המיועדים למאכל אדם. התקנות החדשות אמורות לצמצם את סבל העופות מהלול אל המשחטות ולהעניק להם תנאי רווחה נאותים בעת ההובלה" (מתוך ynet, סביבה ומדע).

אילו תקנות הייתם מתקנים על מנת להסדיר את הובלת בעלי חיים המיועדים למאכל, חליבה או הטלת ביצים?

איך תסבירו את התקנות לחקלאים שעלולים להיפגע מאוד מהתקנות?

התקנות הללו עשויות להעלות את מחיר הבשר החלב והביצים. על מי לדעתכם לשאת בעלות זו: המדינה (אולם אז עליכם להחליט מאיזה נושא לגרוע את התקציב הנדרש לכך); החקלאים (חלקם עצמאים שהנטל עלול למוטט אותם); או הצרכנים (בחלק מהמקרים יתייקרו מוצרי יסוד)?

מה דעתכם?

לזהות מאכלים בעיניים עצומות, על ידי חוש המישוש או חוש הטעם.

אוכלים מרור עם חרוסת כורך במצה. צורת אכילה זו היא זכר לדרך שבה הלל הזקן נהג לאכול את קורבן הפסח בזמן בית המקדש. הלל נהג לקיים את הפסוק "צלי אש ומצות על קררים יאכלוהו" באמצעות אכילה של מרור, קורבן פסח ומצה הכרוכים יחדיו (אגב, המצות בזמנו של הלל היו רכות יותר, והיה זה כנראה כמו לאכול "על האש" בלאפה). בימינו, אין לנו את קורבן הפסח אך נותר לנו זיכרון למנהגו של הלל.

ה"כורך" ממחיש שני דברים:

א. גם דברים שונים יכולים להתחבר;

ב. החיים מורכבים ממתוק ומר, טוב ורע, והללו לעיתים אפילו כרוכים ביחד.

ה"כורך" קורא לנו לממש את ערך השילוב והחיבור, לתת מקום לאנשים שונים ודעות שונות.

חיבור

"שום אדם איננו אי, כלו משל עצמו; כל אדם הוא פסה מן היבשת, חלק מארץ רבה" (ג'והן דאן, תרגום: רמי דיצני)

♡ לאילו אנשים ומקומות אתה מחובר?

♡ מאילו דברים התנתקת בשנה האחרונה?

"עיקרה של החירות הוא השותפות עם האחר. העבד חושב רק על עצמו, ואילו אדם בן חורין חושב על האחרים ומשתתף עם האחרים. ליל הסדר מסמל את לידתה של קהילת החסד, קהילה שבה העבדים, שזה עתה נחלצו מן השעבוד, יצאו מבידודם והתמקדו במטורפת בעצמם, והצטרפו אל קהילת חסד" (הרב יוסף דב סולובייצק).

♡ ספרו על אדם שעשה לכם מעשה טוב.

תעבירו את זה הלאה

כל אחד מהמסובים אומר משהו משותף בינו לבין מי שיושב לימינו. למשל: שנינו היינו בחוג ג'ודו כשהיינו ילדים/שתינו עברנו טסט ראשון.

מוציאים את האפיקומן, מחלקים ממנו חתיכה לכל המסובים ואוכלים. אחריו לא אוכלים שום דבר, כדי שישאר טעם מצה בפה. מצה זו היא זכר לקורבן הפסח שהיה נאכל בגמר הסעודה. את האפיקומן יש לאכול לפני חצות הלילה. משמעות המילה "אפיקומן" לפי חוקרים בני זמננו היא "קינוח" ביוניות.

ה"צפון" מזמין אותנו להוציא את החלק הנסתר החוצה, למצוא אוצרות שחבויים בנו, באחרים ובסביבתנו.

פוטנציאל ומימוש

"לפי כל המדדים שמשרד החינוך כל כך אוהב, צעירים ישראלים בני 17 הם מטומטמים, ואותם צעירים בדיוק, כשהם בני 24, הופכים לגאונים. בגיל 17 הם מהמקומות האחרונים בעולם המערבי במתמטיקה, באנגלית, במחשבים, בפיזיקה.

ובגיל 24 - אותם אנשים - מקימים יותר סטרטג'אפים, כותבים יותר מחקרים מדעיים, מקבלים יותר תוארים אקדמיים, עושים יותר אקזיטים, ממציאים יותר אלגוריתמים וזוכים ביותר פרסים מכל קבוצה אחרת עלי אדמות" (יאר לפיד).

♡ מה גורם לפוטנציאל לבוא לידי מימוש דווקא בזמן מסוים?

"פעם שאל הסופר חיים באר את ר' אריה לוי (שכונה "אבי האסירים" בשל התמסרותו לאסירי המחנות): האם אתה אחד מל"ו צדיקים הנסתרים? ר' אריה ענה: לפעמים. זה לא תפקיד קבוע לכל החיים; כל אחד לפעמים הוא צדיק יסוד עולם".

ב'23.10.2012 לפנות בוקר הגיע סרן זיו שילון לשער בגבול הרצועה כדי לפתוח אותו ולאפשר כניסה ויציאה של כוחות צה"ל. כדי לא לסכן את חייו, הנחה אותם שילון להישאר כ-250 מטר מאחוריו. שילון פתח את השער, התקדם ואז הכול התפוצץ. בשעה שהוא פצוע קשה, ולאחר שבין יתר פציעותיו אף איבד את שתי ידיו, המשיך שילון לתפקד ולנהל את אירוע חילוץו מהשטח.

במשך שנתיים עבר שילון למעלה מ-14 ניתוחים ושיקום אינטנסיבי.

בזכות מוטיבציה וכוח רצון צלח מאז אתגרים גופניים רבים, לרבות כאלו שנחשבו בעיני רוחו לבלתי אפשריים גם בנסיבות רגילות. הוא השלים בהצלחה את מרתון ברלין והגיע לקו הסיום מלווה בחבריו מהגדוד ועטוף בדגל ישראל. זיו שילון מוכיח כי צפונים בנו תעצומות הנפש שבעזרתן נוכל להתעלות מעל כל אתגר.

♡ ספרו על מקרה שבו לא חשבתם שתצליחו ובכל זאת הצלחתם.

חפצים צפוניים

כל ילד מקבל בתחילת הסדר חפץ קטן להחביא. במהלך הסדר צריך לא רק למצוא את האפיקומן אלא גם כמה שיותר חפצים שהילדים החביאו.

מוציים כוס שלישית, מברכים ברכת המזון ולאחר מכן שותים כוס זו בהסבה. ברכת המזון נאמרת בסיום כל סעודה שבה נאכל לחם בכמות של כזית לפחות. בברכת המזון אנו מבינים שקיבלנו משהו (אוכל) ומודים עליו.

נתינה

אלוקים מברך את אברהם "וְהָיָה בְרָכָה" (בראשית יב, ב).

לא רק האל הוא מקור לברכה, אלא גם האדם שביכולתו לאחל לחברו עולם ומלואו, לטעת בו תקווה, להשפיע עליו שמחה, ולהעניק לו ברכה. כאשר אדם מברך את חברו, הוא נותן לו משהו שאומנם אי אפשר להרגיש ביד, אבל בהחלט אפשר להרגיש בלב.

"אדם פוגש את חברו ואומר לו 'בוקר טוב', ואינו שם אל לבו שזו ברכה גדולה; פשוט התרגל שבבוקר אומרים 'בוקר טוב'. אולם מה מסתתר מאחורי דיבור פשוט כזה? הרי אין האדם קובע האם הבוקר הוא טוב או להפך; הוא מאחל לחברו שיהיה לו בוקר טוב. ממילא, אם משקיעים קצת כוונה בלב כשאומרים 'בוקר טוב' הרי שזו ברכה נפלאה. כתוב בתורה 'וְאֶבְרָכָה מְבָרְכֶיךָ' (בראשית יב, ג). כשהאדם רוצה לזכות בברכה ה', העצה המועילה ביותר היא לברך את הזולת" (הרב אביגדור נבנצל).

♡ איזו ברכה הייתם רוצים לקבל?

♡ ממי הייתם רוצים לקבל ברכה?

♡ במה לדעתכם התברכתם?

♡ האם ברכה היא רק על דבר שחסר לנו?

בתלמוד (ברכות ז ע"א) מסופר על אדם שבירך את אלוקים: "אמר רבי ישמעאל בן אלישע שהיה כהן גדול: פעם אחת נכנסתי ביום הכיפורים להקטיר קטורת בקודש הקודשים, וראיתי את ה' צבאות שהוא יושב על כיסא רם ונישא ואמר לי: ישמעאל בןי, ברכני! אמרתי לו: יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מידותיך ותתנהג עם בניך במידת הרחמים ותיכנס להם לפניך משורת הדין, ונענע לי בראשו".

♡ ספרו על ברכה שקיבלתם מאדם לא צפוי.

אתנות קטנות (הכנה מראש)

כל אחד מהמסובים מקבל כמה ימים לפני הסדר שם של אחד מהאורחים וצריך להביא לו מתנה קטנה וסמלית. את המתנה מחלקים בצירוף ברכה בעל-פה.

אדם אבורך

כל אחד מהמסובים בוחר לכבוד מה או מי הוא רוצה להרים הערב כוס יין.

בסיום הסדר נוהגים לומר שירים ופיוטים (אחד מי יודע, חד גדיא ועוד). בני עדות המזרח נוהגים לקרוא את מגילת שיר השירים.

"נרצה" משמעו רצוי, מרצה. אנו מאמינים כי הסדר שערכנו רצוי וחביב לפני אלוהים. אנו מרצים מהסדר שחווינו יחד עם הקרובים לנו.

תם סדר פסח.

שמח בחלקי

"אני תמיד שמח, אבל אני אף פעם לא מרצה" (הרבי מליובאוויטש).

האם זהו משפט טוב או רע?

סתת אחד לא היה מרצה מחייו. יום אחד עבר הלה ליד ביתו של סוחר עשיר וראה את ביתו המפואר ואת אורחיו החשובים. חשב הסתת: "כמה עוצמה יש לסוחר! הלוואי שיכולתי גם אני להיות סוחר". לפתע, כבמטה קסם, הפך הסתת לסוחר עשיר, ולו בית ענק, עושר וכבוד. יום אחד ראה הסתת לשעבר את השר עובר בכרכרתו המפוארת, מלווה במשרתים ובחייילים המכים בתופים לכבודו. קינא בו הסתת לשעבר העשיר וחשב: "הלוואי שיכולתי להיות שר חשוב". והנה, כבמטה קסם, הפך לשר חשוב הנישא על ידי משרתיו. אך היה זה יום קיץ חם, השמש להטה, ובגדי המלכות החלו להעיק עליו. הסתכל הסתת לשעבר, העשיר לשעבר והשר בהווה על השמש וחשב: "כמה עוצמה יש לשמש! הלוואי שיכולתי להיות השמש", וכן רגע הפך לשמש והפיץ את אורו מן הרקיע. אך לפתע הגיח ענן שחור והסתיר אותו; בשנייה אחת אבד כוחו. שוב חשב הלה לעצמו: "הלוואי שיכולתי להיות ענן זה". הפך מידוענו לענן והחל מטייל בשמיים מעל להרים ושדות; אך לפתע הרגיש שהוא נדחף בחוזקה. כשהביט אחורה, ראה את הרוח נושפת בעורפו. "כמה עוצמה יש לרוח, הלוואי שיכולתי להיות רוח", התפלל האיש.

הפך האיש לרוח והחל עושה שמות בטבע, אך כשהגיע לאבן ענקית, ראה כי הוא אינו מצליח להזיז אותה. אף שהתאמץ ככל יכולתו - האבן נותרה עומדת במקומה ולא זעה ולא זזה. "כמה עוצמה יש לאבן הזו" חשב, "הלוואי שיכולתי להיות אבן".

הפך האיש לאבן העצומה, והרגיש החזק ביותר בעולם.

אך לפתע, באורח פלא, הרגיש כאבים עזים בגופו, ולא האמין: "מי יכול להיות יותר עוצמתי ממני, האבן הגדולה?"

הוא הביט למטה וראה תחתיו סתת אחוז בפטיש.

ספרו על מצב שבו לא הייתם מרצים ופעלתם לשנותו לטובה.

מרצה או רוצה (הכנה מראש)

שמים במרכז השולחן מתנות קטנות ארוזות. המשתתף הראשון בוחר אריזה ופותח אותה; מה שקיבל נשאר אצלו. המשתתף הבא בוחר אריזה; אך הוא יכול לבחור האם לפתוח את האריזה ולקבל את המתנה שבפנים, או להשאיר אותה סגורה ולהתחלף עם המשתתף הראשון כך שהוא יקבל את המתנה שלו וייתן לו את האריזה הסגורה שלקח. כך זה ממשיך עם כל המשתתפים: כל אחד לוקח מתנה מהערימה ונדרש לבחור האם הוא שמח בחלקו ופותח אותה או מחליף אותה עם מתנה שכבר קיבל אחד המשתתפים. המתנות יכולות להיות חפצים קטנים ופשוטים כגון סרט לשיער, סבון או ממתק.

מוזגים כוס רביעית וגם כוס לאלוהי הנביא (לפי המסורת, אליהו הנביא, שמושיע את ישראל בעת צרה, מגיע לבקר בליל הסדר בכל בית יהודי); ואחר כך אומרים את פרקי ההלל - פסוקים מספר תהילים שמהללים את אלוהים ומודים לו על כל חסדיו. בסוף ההלל שותים את הכוס הרביעית.

הכרת הטוב

המילה "תודה", אם אומרים אותה בכוונה, כוללת בתוכה את העובדה שאנו מבינים כי כל מה שאנחנו מקבלים זו מתנה, מעין טובה שנעשית לנו. אדם שמסתובב בעולם כשהוא מלא ברגש של הכרת תודה חי מתוך תחושה של ענווה. על רגש הכרת הטוב אפשר להתאמן. במקום להגיד תודה מהר אפשר להגיד זאת לאט.

חז"ל כתבו (ויקרא רבה ט, ז) שלעתיד לבוא יתבטלו כל הקורבנות מלבד קורבן תודה. ר' נחמן מסביר שכשנגמרות כל המילים, המילים האחרונות שנותרות הן מילות תודה. כשאדם אומר תודה, זה ממלא אותו.

האם אמירת תודה היא רשות או חובה?

בשנה האחרונה לחייו של הרב יעקב אדלשטיין זצ"ל, רבה של רמת השרון, נפגעה יכולת הדיבור שלו והוא תקשר בעזרת פתקים. כשקלינאי התקשורת שעבד איתו שאל על אילו שתי מילים הוא רוצה להתחיל לעבוד, הוא בחר ב"תודה" וב"אמן" (מתוך טורו של ידידיה מאיר, עיתון "בשבט").

ספרו על משהו שאתם מרגישים כי אתם חייבים לו תודה.

לא מי התודה הכו?

אחד המסובים מספר על אירוע שבו משתתף אחר בסדר עזר לו בדרך כלשהי ואומר לו תודה. בשעת הסיפור הוא אינו מסגיר את זהותו של מי שעליו הוא מספר. המסובים האחרים מתבקשים לנחש למי מגיעה התודה.

המסורת היהודית רצופה אירועים היסטוריים דרמטיים;

אולם מבחינת התורה, האירוע ההיסטורי החשוב ביותר בתולדות עם ישראל הוא יציאת מצרים. לנושא זה הוקדשו ארבע פרשות שלמות בתורה; יש חובה מהתורה לזכור כל יום את יציאת מצרים (מצווה שמקיימים אלה האומרים מדי יום קריאת שמע שבה מזכרת יציאת מצרים); ונוסף על כך, ישנן כמה מצוות שמטרתן - או הסיבה להן - היא זכר ליציאת מצרים: שבת, שלושת הרגלים, פדיון הבן, ועוד.

חג הפסח מיוחד לנושא יציאת מצרים. המצווה לספר ביציאת מצרים מחייבת את כולנו פעם בשנה, בליל הסדר, לדבר באריכות על יציאת מצרים. מצוות "סיפור יציאת מצרים" נוספת על מצוות "זכר יציאת מצרים", וחלה על נשים וגברים כאחד, אולם רק פעם אחת בשנה - בליל הסדר.

הדבר התמוה בליל סדר הוא עצם קיומו. אנו יושבים שעות ומדברים על יציאת מצרים. אין אח ורע לעיסוק שכזה ביתר החגים. תמיהה זו מתעצמת כאשר אנו משווים את יציאת מצרים למתן תורה. האם מתן תורה לא היה אירוע חשוב? האם לא מן הראוי להאריך בתיאור אירוע זה? אולם, מעולם לא הועלתה הצעה שנשב שעות ארוכות בליל שבועות, זמן מתן תורתנו, בין הקידוש לארוחה, ונדבר על מתן תורה.

מה נשתנה האירוע של יציאת מצרים מכל האירועים החשובים האחרים בהיסטוריה, שדווקא אותו קבעה התורה כאירוע מרכזי בזיכרון הקולקטיבי של עם ישראל עד ימינו אלה?

יציאת מצרים היא האירוע המכונן בהיווצרות עם ישראל. המסר הנוקב של התורה הוא שתהליך זה של יצירת עם בני חורין מתוך אוסף של עבדים הוא האירוע המרכזי בהיסטוריה שלנו, וכל מה שאנו עושים ומקיימים היום, כעם, הוא תוצאה ישירה או עקיפה של אירועי יציאת מצרים. כך גם מתן תורה והכניסה לארץ ישראל. רק עם של בני חורין זקוק לחוקים, דהיינו לתורה, ורק עם של בני חורין זקוק לארץ, לארץ ישראל. לאור זאת, אין פלא שחשיבות יציאת מצרים מודגשת בדרכים רבות ומגוונות בתורה ובמסורת ישראל.

(מתוך מאמרו של פרופ' נתן אביעזר, "הוגדת לבן ביום ההוא לאמר", דף שבועי: אוניברסיטת ברא"ל, גיליון 543)

- רעיונות: הרב בועז וצופיה הירשפלד
- כתיבה: צופיה הירשפלד
- עריכה לשונית: שמואל מרצבך
- עיצוב: זליגר שומרון

צהר מבטיחה את עתידה היהודי של מדינת ישראל

היו שותפים באחדותה ובשמירת זהותה היהודית של מדינת ישראל

